

RAPORTTI

30.12.2019

LOPPURAPORTTI: AUDA-HANKE, VAPAAEHTOINEN PALUU IRAKIIN, AFGANISTANIIN JA SOMALIAAN

**TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO**

Euroopan unionin tuella

SISÄLLYS

1. Tiivistelmä.....	3
2. Lähtökohdat	3
3. Keskeiset toimijat.....	4
4. Hankkeen tavoitteet ja niiden toteutuminen	4
4.1 Suomen malli	4
4.2 Seurantatieto Suomesta kohdemaihin palanneiden tilanteesta.....	5
4.3 Suomalaisten siviilikriisinhallinta-asiantuntijoiden tietotaidon hyödyntäminen paluukysymyksissä	5
4.4 Suomessa asuvien diasporayhteisöjen roolin selvittäminen.....	6
4.5 Vapaaehtoisen paluun tunnettuuden ja palaajien määrän lisääminen.....	6
5. Lopuksi.....	8

1. Tiivistelmä

Vuoden 2018 alussa käynnistetyn AUDA-hankkeen päätavoite on ollut kehittää avustetun vapaaehtoisen paluun kansallista rakennetta. Etenkin lähtömaayhteistyötä on pyritty lisäämään. Hankkeessa on osallistuttu kansainväliseen paluuyhteistyöhön, toteutettu palaajien uudelleenkotoutumisen seurantatutkimus, monipuolistettu vapaaehtoiseen paluuseen liittyvää viestintää, tehty yhteistyötä hankkeen kohdemaiden ja niistä lähtöisin olevien diasporan edustajien kanssa, sekä hyödynnetty siviilikriisihallintapuolen asiantuntemusta paluukysymyksissä. Hankkeen kohdemaita ovat olleet Irak, Afganistan ja Somalia. Hankkeen ovat toteuttaneet Maahanmuuttovirasto, ulkoministeriö ja Kriisinhallintakeskus (CMC Finland). Hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (AMIF).

Hanke koostui viidestä päätavoitteesta, joita olivat: Suomen avustetun vapaaehtoisen mallin laatiminen, seurantatiedon kerääminen Suomesta vapaaehtoisesti palanneista henkilöistä, suomalaisten siviilikriisinhallinta-asiantuntijoiden tietotaidon hyödyntäminen paluukysymyksissä, Suomessa asuvien diasporayhteisöjen roolin selvittäminen lähtömaidensa vakauttamisessa sekä vapaaehtoisen paluun tunnettuuden lisääminen. Väilillisesti pyrittiin vaikuttamaan myös vapaaehtoisesti palaavien määrän nousuun. Hankkeessa on julkaistu kolme kirjallista tuotosta: Suomen avustetun vapaaehtoisen paluun malli, seurantatutkimus vapaaehtoisesti palanneista irakilaisista turvapaikanhakijoista, sekä selvitys taustamaansa kehityksestä kiinnostuneille diasporan edustajille ja heidän parissaan työskenteleville tahoille.

2. Lähtökohdat

Suomessa ei ollut aiemmin tarvetta tarkastella vapaaehtoisen paluun järjestelmän toimivuutta laajemmin. Maahanmuuton lyhyt historia ja pienet hakijamäärät vaikuttivat siihen, etteivät paluuasiat olleet maahanmuuton priorisoitujen asioiden joukossa. Tilanne muuttui kuitenkin vuonna 2015, jolloin Suomeen tuli yli 30 000 turvapaikanhakijaa. Sitä myötä myös vapaaehtoisesti palanneiden henkilöiden määrä kasvoi merkittävästi; vuonna 2016 palaajia oli yhteensä 2 117 kun niitä oli 635 henkeä vuonna 2015. Samalla palautettujen henkilöiden määrä kasvoi. Moni turvapaikanhakija jäi myös paperittomana Suomeen, jolloin katsottiin tarpeelliseksi lisätä tietotusta vapaaehtoisen paluun ohjelmasta.

Turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisen myötä alettiin kiinnittää huomiota siihen, että hakijoita tulisi informoida järjestelmällisemmin vapaaehtoisesta paluusta. Tätä varten käynnistettiin erillinen AMIF-rahoitteinen VAPA-hanke, jossa kehitettiin vastaanottokeskuksissa tapahtuvaa paluuneuvontaa. Tarvetta oli kuitenkin laajentaa vapaaehtoiseen paluuseen liittyvää tietotusta entisestään, koska vapaaehtoisen paluun näkyvyys internetissä ja sosiaalisessa mediassa oli lähes olematonta. Merkittävästi kasvanut palaajien määrä herätti tarpeen tarkastella Suomen avustetun vapaaehtoisen paluun järjestelmän toimivuutta ja osallistua paluuyhteistyöhön EU-jäsenmaiden tasolla. Lisäksi nousi tarve selvittää, miten palaajien uudelleenkotoutuminen on onnistunut Suomen myöntämällä paluutuilla. Näin muodostui tarve erilliselle hankkeelle, joka kehittäisi Suomen avustetun vapaaehtoisen paluun kansallista rakennetta ja monipuolistaisi vapaaehtoiseen paluuseen liittyvää tiedottamista. AMIF-rahoitteisessa AUDA-hankkeessa pureuduttiin juuri näihin asioihin.

3. Keskeiset toimijat

Hankkeen hallinnointi oli Maahanmuuttovirastolla, jossa työskenteli hankepäälikkö ja hanketiedottaja. Ulkoministeriössä työskenteli hankekoordinaattori, jonka tavoitteena oli kehittää kahdenvälisiä suhteita lähtömaiden kanssa sekä seurata paluukysymyksiä ja yhteistyömahdollisuuksia erityisesti muissa Euroopan maissa. Kriisinhallintakeskuksen osuus AUDA-hankkeessa kesti puoli vuotta, jonka aikana erikseen hankkeeseen palkattu tutkimuskoordinaattori käynnisti siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden asemamaiden tilannekuvaraportointiin liittyviä muutoksia. Muita hankkeen kannalta keskeisiä toimijoita olivat vapaaehtoisesti palanneiden seurantatutkimuksen toteuttanut IOM:n Suomen toimisto, Studia Generalia -luentosarjan toteuttanut Siirtolaisuusinstituutti, sekä Dialogiprosessia koordinoitunut Suomen Somalia -verkosto ry.

Maahanmuuttovirasto on maahanmuutto-, turvapaikka-, pakolaisuus- ja kansalaisuusasioissa päätöksenteko-organisaatio ja ylläpitää vastaanottojärjestelmää. Virasto toteuttaa Suomen maahanmuuttopolitiikkaa ja edistää hallittua maahanmuuttoa, hyvää hallintoa sekä ihmis- ja perusoikeuksia.

Ulkoministeriö on yksi Suomen valtioneuvoston kahdestatoista ministeriöstä. Ministeriössä toimii ulkoministerin lisäksi kaksi muuta ministeriä, kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri ja pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri.

Kriisinhallintakeskus (CMC Finland) on vuonna 2007 perustettu siviilikriisinhallinnan osaamiskeskus, joka vastaa suomalaisten siviilikriisinhallinnan koulutuksesta, rekrytoinnista ja varustamisesta kansainvälisiin tehtäviin ja tekee alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) on johtava siirtolaisuuteen erikoistunut järjestö ja vuodesta 2016 alkaen YK:n siirtolaisuusjärjestö. IOM:n Suomen-toimisto on vastuussa Suomen, Ruotsin ja Islannin projekteista ja antaa hallinnollista tukea Tanskan ja Viron IOM:n toimistoille.

Siirtolaisuusinstituutti on valtakunnallinen muuttoliikkeiden tutkimukseen ja dokumentointiin erikoistunut itsenäinen säätiö.

Suomen Somalia-verkosto ry on Somalian ja Afrikan sarven kehitysyhteistyön aatteellisesti, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton suomalainen kattojärjestö, jonka tavoitteena on edistää alueen rauhaa ja kehitystä.

4. Hankkeen tavoitteet ja niiden toteutuminen

Hankkeen kohdemaiksi valikoituivat Irak, Afganistan ja Somalia, koska kyseiset maat olivat suurimpien turvapaikanhakijamaiden joukossa vuosina 2015 ja 2016. Kuhunkin kohdemaahan tehtiin hankkeen aikana tiedonkeruumatkoja; Somaliaan ja Afganistaniin yksi matka kuhunkin ja Irakiin kolme tiedonkeruumatkaa.

Hanke koostui viidestä päätavoitteesta. Ne olivat seuraavat: Suomen avustetun vapaaehtoisen mallin laatiminen, seurantatiedon kerääminen Suomesta palanneista henkilöistä, suomalaisten siviilikriisinhallinta-asiantuntijoiden tietotaidon hyödyntäminen paluukysymyksissä, Suomessa asuvien diasporayhteisöjen roolin selvittäminen lähtömaidensa vakauttamisessa, sekä vapaaehtoisen paluun tunnettuuden lisääminen ja palaajien määrän nostaminen.

4.1 Suomen malli

Yksi hankkeen tavoitteista oli luoda toimintamalli niitä maita varten, joihin Suomesta palataan eniten. Toimintamallia on rakennettu tekemällä yhteistyötä paluumaiden kanssa, osallistumalla eurooppalaiseen paluuyhteistyöhön ja keskustelemalla paluuasioista eri

sidosryhmien kanssa Suomessa. Lopputuotoksena laadittiin "Avustetun vapaaehtoisen paluun Suomen malli" -raportti, jossa on kuvattu Suomen avustetun vapaaehtoisen paluun järjestelmä ja ehdotukset järjestelmän kehittämiseksi niin, että se pystyisi vastaamaan ajankohtaisiin haasteisiin ennakoivasti ja oikea-aikaisesti.

Suomen mallin ovat laatineet Maahanmuuttovirasto, ulkoministeriö ja Kriisinhallintakeskus yhteistyössä sisäministeriön ja IOM:n Suomen toimiston kanssa.

4.2 Seurantatieto Suomesta kohdemaihin palanneiden tilanteesta

Hankkeessa toteutettiin seurantatutkimus Suomesta Irakiin, Afganistaniin ja Somaliaan vapaaehtoisesti palanneista henkilöistä. Tarkoituksena oli selvittää, miten heidän uudelleenkotoutumisensa Suomen myöntämien käteis- tai hyödyketukien ja IOM:n paluujärjestelyjen avulla on onnistunut. Tutkimuksen toteutti AUDAn rahoituksella Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön IOM:n Suomen toimisto.

Tutkimuksen tavoitteena oli haastatella 200 palaajaa, joista 150 Irakista, 25 Somaliasta ja 25 Afganistanista ja joiden paluusta oli kulunut noin 1,5-2 vuotta. Haastateltavien tavoittaminen Afganistanissa ja Somaliassa osoittautui kuitenkin ongelmalliseksi. Palanneita ei tavoitettu tiedossa olevista puhelinnumeroista ja osoitteista, ja joukossa oli muutamia, jotka kieltäytyivät haastattelusta. Puuttuva osuus päätettiin korvata irakilaisilla, joiden osuus vapaaehtoisesti palanneista on huomattavan paljon suurempi verrattuna Afganistaniin ja Somaliaan.

Haastattelut toteutettiin strukturoidulla kyselylomakkeella, joka koostui taloudellista, sosiaalista ja psykososiaalista uudelleenkotoutumista mittaavista osioista. Kysymyksiä oli noin 30. IOM toteutti haastattelut vuonna 2019 Suomen toimiston koordinoimana. IOM haastatteli 200 palaajaa, joista 195 olivat palanneet vuosien 2017 ja 2018 aikana eri puolille Irakia, suurin osa Bagdadiin. Palaajat olivat pääsääntöisesti 18 - 34-vuotiaita miehiä. Neljä haastateltavaa oli Somaliasta ja yksi Afganistanista.

Tutkimuksen mukaan Irakiin palanneiden uudelleenkotoutuminen on onnistunut kohtalaisesti. Toimeentulo-ongelmat olivat kuitenkin lähes kaikkien kyselyyn vastanneiden huolena. Pieni enemmistö palanneista voi psykososiaalisesti hyvin.

Tutkimuksesta selvisi, että Suomen myöntämät paluutuet vapaaehtoisesti palaaville auttoivat alkuun kotimaahan palaamisessa. Uudelleenkotoutumisen onnistumiseen vaikuttivat kuitenkin suuren luokan yhteiskunnalliset ongelmat, kuten työttömyys tai puutteet terveydenhuollossa, joihin ei pystytä vaikuttamaan pelkän paluutuen avulla.

Seurantatutkimus on saatavilla AUDA-hankkeen [verkkosivuilta](#).

4.3 Suomalaisen siviilikriisinhallinta-asiantuntijoiden tietotaidon hyödyntäminen paluukysymyksissä

Kriisinhallintakeskuksen tavoitteena AUDA-hankkeessa oli testata voidaanko keskuksen asiantuntijaverkoston (n. 120 siviilikriisinhallinnan asiantuntijaa) tuottamaa maatietaa hyödyntää vapaaehtoisen paluun edistämiseksi. Kriisinhallintakeskuksella oli asiantuntijoita jokaisessa hankkeen kohdemaassa, joten hanke tarjosi tähän erinomaisen mahdollisuuden.

Tiedon keräämistä testattiin ennakkokyselyllä, joka lähetettiin kohdemaassa oleville Kriisinhallintakeskuksen asiantuntijoille ennen kyseiseen maahan suunnattua tiedonkeruumatkaa. Ennakkokysely käsitteli kyseessä olevan maan tilannetta vapaaehtoisen paluun näkökulmasta ja kyselyssä esiin nousseita asioita syvennettiin vielä tiedonkeruumatkoilla toteutetuilla haastatteluilla. Kyselyn valmistelusta ja lähettämisestä vastasi Kriisinhallintakeskus, mutta se valmisteltiin yhdessä muiden hankekumppanien kanssa.

Kriisinhallintakeskuksen asiantuntijoiden asiantuntemus osoittautui käyttökelpoiseksi paluuseen liittyvissä kysymyksissä.

Kriisinhallintakeskuksen raportointijärjestelmään kehitetään hankkeen kokemusten perusteella oma tiedonkeruukanavansa, jota Kriisinhallintakeskuksen yhteistyökumppanit, kuten ulkoministeriö ja Maahanmuuttovirasto voivat käyttää.

4.4 Suomessa asuvien diasporayhteisöjen roolin selvittäminen

Hankkeessa järjestettiin Dialogiprosessi hankkeen kohdemaiden diasporien edustajien ja järjestöjen kanssa. Prosessin koordinoi Suomen Somalia-verkosto. Prosessiin kuului neliosainen keskustelutarja, jonka tavoitteena oli kuulla diasporan edustajien mielipiteitä siitä, mitä he voisivat tehdä lähtömaidensa hyväksi. Tilaisuuksissa keskusteltiin muun muassa diasporan osallistumisesta järjestöjen kehitysyhteistyöhön, lähtömaiden talouselämään ja niitä koskevaan kansainväliseen työhön. Lisäksi pohdittiin diasporan osallistumismahdollisuuksia Suomessa käytävään lähtömaita koskevaan keskusteluun. Tilaisuuksista kaksi käsitteli Somaliaa, yksi Afganistania ja yksi Irakia ja Syyriä. Keskustelutarjan toteutuksessa oli Suomen Somalia-verkoston lisäksi mukana Vikes (Viestintä- ja kehityssätiö) ja Fingo ry (Suomalaiset kehitysjärjestöt). Keskusteluista etenkin Vikesin järjestämä somalinkielinen tv-debatti saavutti odottamattoman suuren yleisön, jonka suuruuden Vikes arvioi yli miljoonaksi katsojaksi.

Suomen Somalia-verkosto julkaisi dialogiprosessista selvityksen, jonka mukaan järjestäytymistä ja uusia verkostoja suunnittelevien diasporayhteisöjen kannattaisi pohtia mahdollisuutta kattojärjestön perustamiseen ja käyttää kärkenä yhteisiä toimintaideoita. Selvityksen mukaan kattojärjestö mahdollistaa diasporan yhteisen päämäärän etsimisen ja mahdollistaa yhdessä toimimisen silloinkin, jos diasporan sisällä on erimielisyyksiä. Selvityksessä todetaan myös, että virkamiesten ja järjestöjen on hyvä huomioida eri kulttuurien toimintatavat suunnitellessaan yhteistyötä diasporan kanssa. Viranomaisten ja järjestöjen tulisi nähdä diasporan edustajat aktiivisina toimijoina, joiden tulisi olla mukana heitä koskevissa hankkeissa ja päätöksissä prosessin suunnittelusta lähtien. Diasporayhteisön tulisi taasen huomioida, että järjestö- ja yhdistystoiminnassa on vakiintuneet toimintamallit, joiden noudattaminen vaikuttaa niiden osallistumismahdollisuuksiin. Tästä mainitaan esimerkkinä yhdistyksen rekisteröinti ja selkeän toimintatavan ja rakenteen omaksuneet järjestöt. Ilman näitä diasporaryhmä jää helposti pois yhteiskunnallisesta keskustelusta ja päätöksenteosta.

Selvitys on saatavilla Suomen Somalia-verkoston [verkkosivuilta](#). Siitä on lisäksi laadittu tiivistelmä, joka on saatavilla AUDA-hankkeen verkkosivuilta suomeksi, englanniksi, ruotsiksi, somaliksi, arabiaksi, dariksi ja kurdiksi.

4.5 Vapaaehtoisen paluun tunnettuuden ja palaajien määrän lisääminen

Yksi hankkeen keskeisistä tavoitteista oli lisätä vapaaehtoisen paluun tunnettuutta. Tämän vuoksi hankkeessa toteutettiin paljon viestintää ja hankkeessa työskenteli erikseen hanketiedottaja.

Hankkeessa toteutettiin seuraavia viestintätoimintoja:

- **Vapaaehtoisesti palanneiden henkilöiden videohaastattelut**

Hanketiedottaja haastatteli Irakiin, Afganistaniin ja Somaliaan tehtyjen tiedonhankintamatkojen yhteydessä kyseisiin maihin vapaaehtoisesti palanneita henkilöitä ja kuvasi haastattelut videolle. Haastateltavien kanssa oli sovittu jo Suomessa, että heitä tultaisiin haastattelemaan. Kuvamateriaalin pohjalta tehtiin kaikkiaan 6 videota, jotka julkaistiin hankkeen Facebook-sivulla. Videoita on katsottu kymmeniätuhansia kertoja ja niitä on kommentoitu runsaasti.

- **Turn Life On -viestintäkampanja**

Turn Life On -kampanja toteutettiin ajalla 4.8.2018-30.4.2019. Se oli suunnattu erityisesti arabiankielisille turvapaikanhakijoille, jotka olivat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen Suomessa. Suurin osa kohderyhmästä oli nuoria naimattomia miehiä. Sen tavoitteena oli lisätä tietoa vapaaehtoisesta paluusta ja välillisesti vaikuttaa halukkuuteen palata vapaaehtoisesti. Viestinnässä pyrittiin keskittymään paluuseen liittyviin positiivisiin asioihin, kuten perheeseen, yhteisöön ja työhön. Kampanjan toteutti ulkoisena palveluntarjoajana mainostoimisto Smoy. Kampanjaa mainostettiin ahkerasti eri sosiaalisen median kanavilla aina Google Adista Tinderiin. Mainokset oli kohdennettu etukäteen määritellyille kohderyhmille. Mainokset veivät klikkaajan erilliselle "Turn Life On"-verkkosivulle. Mainosten klikkausmäärät liikkuvat tuhansissa kerroissa ja näyttökerrat liikkuvat miljoonissa näytöissä. Kävijämäärät laskivat tasaisesti kampanjan loppua kohden ja sen elinkaari tuli tiensä päähän.

- **Hankkeen verkkosivut ja sosiaalisen median kanavat**

Hankkeelle avattiin kolme Facebook tiliä eri kielillä; englanniksi @VoluntaryReturn, suomeksi @VapaaehtoinenPaluu ja arabiaksi @AudaTavia. Hankkeelle avattiin myös Twitter-kanava @Voluntaryreturn, Youtube-kanava, Instagram-tili, sekä verkkosivut www.paluuinfo.fi.

Hankkeen Facebook-tilistä arabiankielinen AudaTavia on osoittautunut erityisen suosituksi. Hankkeen aikana sille kerääntyi yli 900 seuraajaa. Seuraajat tiedustelivat paljon vapaaehtoisesta paluusta kommentti- ja yksityisviestein ja heille tarjottiin neuvontaa omalla kielellään. Facebook-sivuilla tiedotettiin avustetun vapaaehtoisen paluun ajankohtaisista asioista ja verkkosivuilla julkaistuista artikkeleista. Suurin osa palaajien videohaastatteluiden on ladattu hankkeen Facebook-sivulle, jolle katsoja ohjataan hankkeen verkkosivuilta. Suomen- ja englanninkielisten sivujen suosio jäi maltillisiksi. Hankkeen päättyessä niiden yhteenlaskettu seuraajamäärä jäi alle kahdensadan.

Hankkeen Twitter-kanava oli suunnattu erityisesti suomalaiselle yleisölle. Siellä käytiin ajoittain paljon keskustelua turvapaikanhakijoiden oikeuksia puolustavien aktivistien kanssa. Kanavalla tiedotettiin samoista asioista kuin Facebookissa. Hankkeen päätösseminaarin ja Studia Generalia -luentojen aikana kanavalla tehtiin livetwiittausta. Päätösseminaarin tunnus oli #audareturn ja Studia Generalian #paluumuuttoSG.

AUDAn verkkosivut avattiin tammikuussa 2019. Ne tarjoavat runsaasti tietoa vapaaehtoisesta paluusta, sekä video- ja kuvamateriaalia palaajista, hankkeen aikana kirjoitettuja artikkeleita, sekä usein kysytyt kysymykset -osion. Myös Maahanmuuttoviraston verkkosivut tarjoavat tietoa vapaaehtoisesta paluusta osoitteessa www.migri.fi/paluu. AUDAn myötä haluttiin kuitenkin perustaa oma sivusto eri verkkoalustalle, jolla tietoa pystyttiin esittämään monipuolisemmin.

- **Studia Generalia -luentosarja**

Erityisesti suomalaiselle yleisölle suunnattu neliosainen luentosarja järjestettiin syksyllä 2019 Siirtolaisuusinstituutin toimesta. Tilaisuudet käsittelivät hankkeen kohdemaita Irakia, Afganistania ja Somaliaa ja niihin liittyviä muuttoliikkeitä. Siirtolaisuusinstituutti oli järjestänyt kullekin luennolle tutkijoita tai muita asiantuntijoita kertomaan näkemyksiään kunkin maan tilanteesta tai muuttoliikkeistä. AUDAn hankepäällikkö Tarja Rantala kertoi lyhyesti hankkeesta jokaisessa tilaisuudessa. Myös Maahanmuuttoviraston maatutkijat olivat paikalla kertomassa toiminnastaan Somaliaa, Afganistania ja Irakia käsittelevissä tilaisuuksissa.

Tilaisuuksiin liittyi paljon viestintää, jota toteutettiin sekä Maahanmuuttoviraston että Siirtolaisuusinstituutin toimesta muun muassa tiedotteiden, tapahtumakutsujen ja

livetwiittauksen muodossa. Tilaisuuksissa oli katsojia yhteensä 151 henkeä. Suurin osa tilaisuuksista järjestettiin päiväsaikaan klo 13-16, mikä on saattanut vaikuttaa yleisömäärän vähäisyyteen. Niitä pystyi kuitenkin seuraamaan myös suoratoistona ja tallenteelta verkosta, ja katsojamäärä verkossa on ollut yli 300. Tallenteet ladattiin jälkepäin AUDAn Youtube-tilille, missä ne ovat katsottavissa pysyvästi.

AUDAn päätyttyä sen kotisivut www.paluuinfo.fi ja Youtube-kanava siirtyvät Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön hallinnoinnin piiriin. Hankkeessa avatut Facebook-sivut siirtyvät toiselle AMIF-rahoitteiselle hankkeelle, VAPA-hankkeen jatkona olevalle RETU-hankkeelle. Hankkeen aikana avatut muut viestintäkanavat, Twitter ja Instagram, lakkautetaan.

Hankkeen avulla pyrittiin myös vaikuttamaan välillisesti vapaaehtoisesti palaavien henkilöiden määrään mm. monipuolisen viestinnän avulla. Vapaaehtoisesti palanneiden määrät laskivat kuitenkin tasaisesti koko hankekauden ajan monesta syystä: pitkäksi venähtänyt päätöksen odotusaika ja sen aikana syntyneet työ- ja ihmissuhteet, epäoikeudenmukaisiksi koetut päätökset ja niitä seuranneet uusintahakemuskierrokset sekä epävarmat tulevaisuuden näkymät kotimaassa. Vapaaehtoisesti palanneiden määrän vähentyminen on ollut haaste kaikkialla Euroopassa. Suomessa vapaaehtoisesti palanneiden määrä on laskenut vuonna 2019 390 henkilöön, sen ollessa 646 vuonna 2018.

5. Lopuksi

Hanke on saavuttanut sille asetetut tavoitteet. Suomen avustetun vapaaehtoisen paluun järjestelmää on laajennettu ja sille on luotu mallipohja AUDA-hankkeen avulla. Vapaaehtoisesti palaavien määrän nousuun sillä ei kuitenkaan ollut suoranaisia ja välittömiä vaikutuksia.

Suomen vapaaehtoisen paluun järjestelmän rakenne ja sen kehitysehdotukset käydään läpi "Suomen malli"-asiakirjassa. Päänostona näistä kehitysehdotuksista on se, että sisäministeriö asettaisi pysyvän työryhmän, johon se kutsuisi jäseniksi muita viranomaisia ja järjestöjen edustajia selvittämään avustetun vapaaehtoisen paluun kysymyksiä ja uudelleenkotoutumista sekä sen yhtymäkohtia muun muassa kehitysyhteistyöhön, ja seuraisi AUDA-hankkeessa laaditun Suomen malli -asiakirjan ehdotusten toteutumista. Sisäministeriön pysyvän paluutyöryhmän tehtävänä olisi myös neuvotella ja varmistaa että muutakin rahoitusta olisi tarvittaessa käytettävissä vapaaehtoista paluuta ja uudelleenkotoutumista tukeviin hankkeisiin. Toistaiseksi lähteeksi on tarjottu vain AMIF-rahoitusta, jonka säännöt eivät aina jousa paluuseen liittyvien tilanteiden ja aikataulujen mukaisesti.